

**OKRĘGOWA KOMISJA EGZAMINACYJNA
W GDAŃSKU**

**Sprawozdanie z egzaminu
maturalnego z wiedzy o
społeczeństwie przeprowadzonego
w województwie pomorskim
w roku szkolnym 2013/2014**

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90, fax 58 520 55 91
e-mail: oke@gda.pl
www.oke.gda.pl

Centralna Komisja Egzaminacyjna

ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 022 536 65 00, fax 022 536 65 04
e-mail: ckesekr@cke.edu.pl
www.cke.edu.pl

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o społeczeństwie na poziomie podstawowym składał się z 33 zadań, w tym z 17 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, na dobieranie) oraz 16 zadań otwartych. Większość zadań (24) sprawdzała umiejętności w dwóch obszarach – wiadomości i rozumienia oraz korzystania z informacji, 8 zadań dotyczyło wyłącznie obszaru wiadomości i rozumienia, zaś ostatnie zadanie – tworzenia informacji. Zadania 1–5 sprawdzały umiejętności przede wszystkim z zakresu bloku *Społeczeństwo*, 6–17 – *Polityka*, 18–23 – *Prawo*, 24–29 – *Polska, Europa, Świat*. Zadania 30–32 oraz zadanie rozszerzonej odpowiedzi dotyczyły problematyki usytuowanej pomiędzy blokami *Prawo* oraz *Polska, Europa, Świat*. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać maksymalnie 100 punktów (w tym 43 punkty za zadania zamknięte, 42 punkty za zadania otwarte krótkiej odpowiedzi oraz 15 punktów za zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		1487
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	1041
	z liceów profilowanych	14
	z techników	430
	z liceów uzupełniających	2
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	1383
	ze szkół niepublicznych	104
	ze szkół na wsi	53
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	204
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	806
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	424
	kobiety	944
	mężczyźni	543

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	2
	słabowidzący	2
	niewidomi	0
	słabosłyszący	1
	niemy	0
	Ogółem	5

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 r. przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z wiedzy o społeczeństwie, jako nowego przedmiotu.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

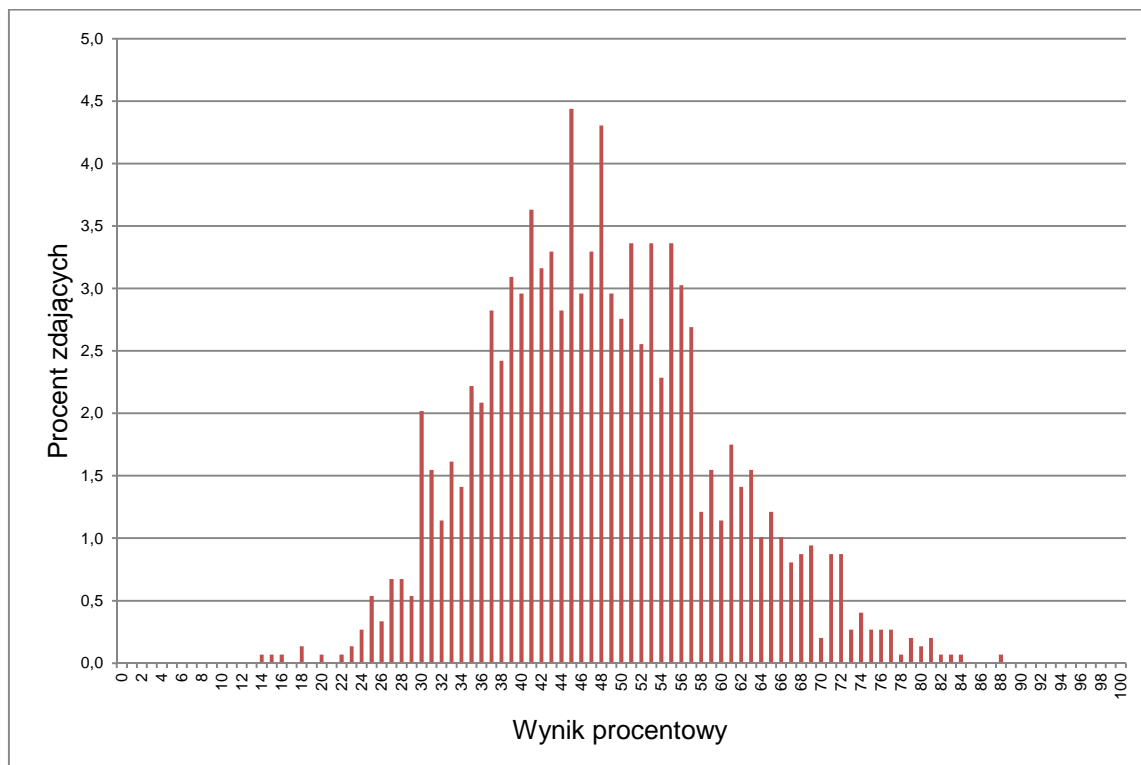
Termin egzaminu		9 maja 2014 r.	
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego		120 minut	
Liczba szkół		200	
Liczba zespołów egzaminatorów*		2	
Liczba egzaminatorów*		40	
Liczba obserwatorów ¹ (§ 143)		0	
Liczba unieważnień ¹	w przypadku:		
	§ 99 ust.1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
		wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
		zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym	0
	§ 99 ust.2	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
§ 146 ust. 3	stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu	0	
Liczba wglądów ¹ (§ 107)		0	

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

¹ Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Wykres 1. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
1487	14	88	47	45	48	12

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – opisy Wiadomości: formy i prawidłowości życia społecznego	77
2.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – opisy Wiadomości: formy i instytucje życia społecznego	65
3.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie wykresu Wiadomości: problemy społeczeństwa polskiego, kultura polityczna	34
4.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst popularnonaukowy Wiadomości: naród, formy życia społecznego	78
5.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst publicystyczny Wiadomości: struktura i problemy społeczeństwa polskiego, etniczność	72
6.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie wykresu Wiadomości: atrybuty państwa, wartości demokracji, kultura polityczna	53
7.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst popularnonaukowy Wiadomości: ideologie i doktryny polityczne	41
8.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst popularnonaukowy Wiadomości: formy demokracji, formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym	26
9.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie wykresów Wiadomości: partie polityczne, kultura polityczna	43
10.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst publicystyczny Wiadomości: formy demokracji, partie polityczne, formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym	38
11.	Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konstytucji Wiadomości: ustrój Rzeczypospolitej Polskiej, konstytucja	57
12.	Wiadomości i rozumienie	Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	45
13.	Wiadomości i rozumienie	Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	66
14.	Korzystanie z informacji	Rozpoznawanie ważnych postaci życia publicznego, korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – fotografie i notki Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	19
15.	Wiadomości i rozumienie	Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	32
16.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – mapa i notki Wiadomości: ustrój Rzeczypospolitej Polskiej	34
17.	Wiadomości i rozumienie	Organy samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej	14
18.	Wiadomości i rozumienie	Akty prawne, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	29

19.	Wiadomości i rozumienie	Akty prawne, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	74
20.	Wiadomości i rozumienie	Sądy, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	79
21.	Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konstytucji Wiadomości: sądy, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	60
22.	Wiadomości i rozumienie	Dziedziny prawa, obywatel wobec prawa	57
23.	Korzystanie z informacji	Rozpoznawanie ważnych postaci życia publicznego, korzystanie ze źródeł informacji o życiu publicznym – fotografie i notki Wiadomości: prawa człowieka we współczesnym świecie	52
24.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – opisy Wiadomości: organizacje i instytucje międzynarodowe	7
25.	Korzystanie z informacji	Lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie Wiadomości: Polska w Europie, działanie Unii Europejskiej	28
26.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie wykresu, tekst strategii rządowej Wiadomości: Polska w Europie, działanie Unii Europejskiej	72
27.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – mapa polityczna Europy Wiadomości: działanie Unii Europejskiej, organizacje międzynarodowe	65
28.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst popularnonaukowy Wiadomości: konflikty we współczesnym świecie	88
29.	Korzystanie z informacji	Odróżnianie informacji o faktach od opinii, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym Wiadomości: problemy współczesnego świata, problemy społeczeństwa polskiego	57
30.	Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konwencji Wiadomości: problemy współczesnego świata, prawa człowieka we współczesnym świecie	80
31.	Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konstytucji Wiadomości: prawa człowieka we współczesnym świecie, obywatel wobec prawa	32
32.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – fotografia Wiadomości: organizacje międzynarodowe, prawa człowieka we współczesnym świecie	15
33.	Tworzenie informacji	Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej ocenę procesów społecznych i politycznych i wskazanie propozycji rozwiązań problemów Korzystanie z informacji: wskazywanie przyczyn i skutków procesów społecznych i politycznych, rozpoznawanie problemów świata, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym Wiadomości: problemy współczesnego świata, prawa człowieka	37

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z wiedzy o społeczeństwie na poziomie rozszerzonym składał się z 25 zadań, w tym z 9 zadań zamkniętych różnego rodzaju (wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, na dobieranie) oraz 16 zadań otwartych. Większość zadań (17) sprawdzała umiejętności w dwóch obszarach – wiadomości i rozumienia oraz korzystania z informacji, 7 zadań dotyczyło wyłącznie obszaru wiadomości i rozumienia, a część B. zadania 19. oraz zadanie 25. – tworzenia informacji. Arkusz był podzielony na trzy części: test (zadania 1–16), analizę materiałów źródłowych (zadania 17–24) oraz wypracowanie (zadanie 25). Zadania 1–4 sprawdzały umiejętności przede wszystkim z zakresu bloku *Spółczeństwo*, 5–11 – *Polityka*, 12–13 – *Prawo*, 14–16 – *Polska, Europa, Świat*. Zadania 17–20 oraz jedno z wypracowań dotyczyły problematyki usytuowanej pomiędzy blokami *Prawo* oraz *Polska, Europa, Świat*, zaś zadania 21–24 oraz drugie z wypracowań – problematyki bloku *Polityka*. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać maksymalnie 50 punktów (w tym 9 punktów za zadania zamknięte, 21 punktów za zadania otwarte krótkiej odpowiedzi oraz 20 punktów za wypracowanie).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym

Liczba zdających		548
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu w wersji standardowej	z liceów ogólnokształcących	523
	z liceów profilowanych	0
	z techników	25
	z liceów uzupełniających	0
	z techników uzupełniających	0
	ze szkół publicznych	520
	ze szkół niepublicznych	28
	ze szkół na wsi	4
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	24
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	222
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	298
	kobiety	348
	mężczyźni	200

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Z egzaminu zwolniono 1 ucznia – laureata i finalistę Olimpiady Wiedzy o Polsce i Świecie Współczesnym.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach w wersji dostosowanej	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	1
	niesłyszący	0
	Ogółem	1

Do egzaminu przystąpili również absolwenci z lat ubiegłych, którzy dotychczas nie uzyskali świadectwa dojrzałości, oraz tacy, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości we wcześniejszych latach, a w maju 2014 roku przystąpili ponownie do egzaminu maturalnego w celu podwyższenia wyniku egzaminacyjnego albo uzyskania wyniku z wiedzy o społeczeństwie, jako nowego przedmiotu.

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

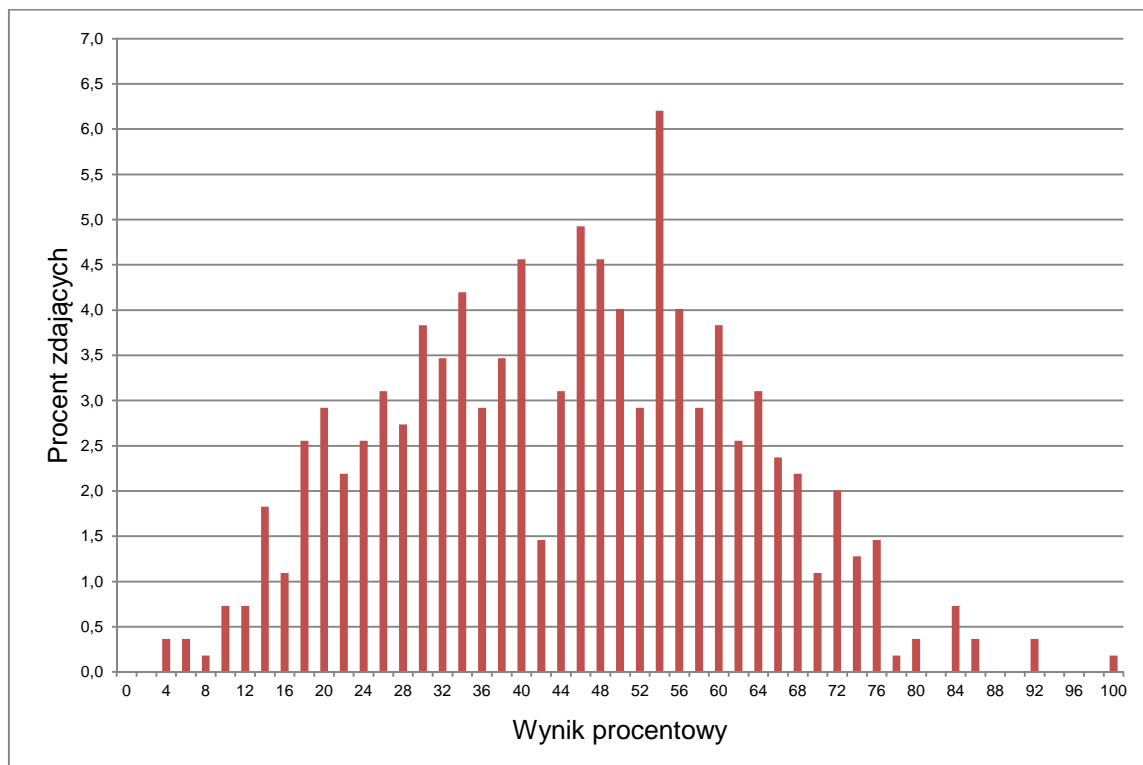
Termin egzaminu		9 maja 2014 r.	
Czas trwania egzaminu dla arkusza standardowego		180 minut	
Liczba szkół		101	
Liczba zespołów egzaminatorów*		2	
Liczba egzaminatorów*		40	
Liczba obserwatorów ¹ (§ 143)		0	
Liczba unieważnień ¹	w przypadku:		
	§ 99 ust. 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
		wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
		zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu części egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym	1
	§ 99 ust. 2	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
§ 146 ust. 3	stwierdzenia naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu	0	
Liczba wglądów ¹ (§ 107)		13	

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

¹ Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. nr 83, poz. 562, ze zm.)

4. Podstawowe dane statystyczne

Wyniki zdających

Wykres 2. Rozkład wyników zdających

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne

Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
548	4	100	46	54	45	18

Dane w tabeli dotyczą tegorocznych absolwentów.

Poziom wykonania zadań

Tabela 5. Poziom wykonania zadań

Nr zad.	Obszar standardów	Sprawdzana umiejętność	Poziom wykonania zadania (%)
1.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – opisy Wiadomości: procesy społeczne, prawidłowości życia społecznego	63
2.	Wiadomości i rozumienie	Przemiany społeczeństwa polskiego, struktura społeczeństwa polskiego	24
3.	Wiadomości i rozumienie	Zagadnienia narodowościowe, struktura społeczeństwa polskiego	78
4.	Korzystanie z informacji	Krytyczna analiza materiału źródłowego, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – rysunek satyryczny Wiadomości: przemiany w społeczeństwie polskim, media	87
5A	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst publicystyczny Wiadomości: państwo i obywatelstwo	36
5B			61
6.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst popularnonaukowy Wiadomości: ideologie i doktryny polityczne	68
7.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – mapa Wiadomości: formy państw współczesnych	44
8.	Wiadomości i rozumienie	Zasady funkcjonowania organów władzy w Rzeczypospolitej Polskiej	62
9.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – opisy Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej i ich funkcjonowanie	28
10.	Wiadomości i rozumienie	Funkcjonowanie organów władzy w Rzeczypospolitej Polskiej	33
11.	Wiadomości i rozumienie	Organy samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej	54
12.	Wiadomości i rozumienie	Akty prawne, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	73
13.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – opisy Wiadomości: sądy, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej	55
14.	Korzystanie z informacji	Lokalizacja ważnych wydarzeń w czasie Wiadomości: działanie i rozwój Unii Europejskiej	45
15.	Wiadomości i rozumienie	Instytucje Unii Europejskiej	26
16.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – mapa polityczna i notka informacyjna Wiadomości: Problemy współczesnego świata	25
17.	Korzystanie z informacji	Krytyczna analiza materiału źródłowego, czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty deklaracji i konwencji Wiadomości: ochrona praw człowieka, źródła prawa	26
18.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych, analiza stanowisk różnych stron debaty Wiadomości: prawa człowieka, konflikty wartości	60
19A	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – wykresy Wiadomości: kultura polityczna, stosunki międzynarodowe	33

19B	Tworzenie informacji	Ocena działań organizacji z punktu widzenia określonej wartości Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych – rezolucja Wiadomości: organizacje międzynarodowe, wartości społeczne	74
20.	Korzystanie z informacji	Rozpoznawanie ważnych postaci życia publicznego, korzystanie ze źródeł informacji o życiu publicznym – fotografie i notki Wiadomości: prawa człowieka we współczesnym świecie	52
21.	Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konstytucji i ustawy Wiadomości: partie polityczne, funkcjonowanie organów władzy publicznej, konstytucja	72
22.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – schemat Wiadomości: partie polityczne, funkcjonowanie organów władzy publicznej	33
23.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym, selekcja faktów Wiadomości: ideologie i doktryny polityczne, partie polityczne	67
24.	Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie tabelarycznej Wiadomości: kultura polityczna, partie polityczne, kwestie społeczno-polityczne w społeczeństwie polskim	73
25.1.	Tworzenie informacji	Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej charakterystykę dylematów życia zbiorowego we współczesnym świecie i ocenę działań władz Korzystanie z informacji: rozpoznawanie problemów społecznych, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym oraz krytyczna analiza materiałów źródłowych Wiadomości: prawa człowieka i procedury ich ochrony, organizacje międzynarodowe, problemy współczesnego świata	32
25.2.			28
25.3.			91

Komentarz

1. Analiza jakościowa zadań

W arkuszu na **poziomie podstawowym** najłatwiejsze dla maturzystów okazało się zadanie 28. (wykonało je 88% zdających), w którym należało na podstawie tekstu popularnonaukowego wymienić trzy elementy charakteryzujące specyfikę współczesnych konfliktów zbrojnych. Zdający nie mieli problemów z identyfikacją elementów zawartych w tekście do zadania i poprawnie je wymieniali. Spośród pięciu najłatwiejszych zadań jeszcze dwa sprawdzały podobne umiejętności, a dotyczyły wypisania kwestii z aktu prawnego (zad. 30., poziom wykonania 80%) oraz podania na podstawie tekstu popularnonaukowego różnic między narodem a społeczeństwem (zad. 4., poziom wykonania 78%). Cieszyć może fakt, że umiejętność selekcji materiału z tekstów źródłowych została przez tegorocznych maturzystów opanowana w stopniu zadowalającym. Warto podkreślić, że charakter tekstu (akt prawny, tekst popularnonaukowy) nie miał wpływu na poziom łatwości.

Najłatwiejsze zadania z arkusza na poziomie podstawowym, które sprawdzały przede wszystkim wiadomości i rozumienie, to zadania 1. (poziom wykonania 77%), w którym trzeba było przyporządkować nazwy postaw do opisów, i 20. (poziom wykonania 79%), w którym należało wykazać się rozumieniem zasad instancyjności w polskim wymiarze sprawiedliwości. Warto dodać, że zadania te miały charakter zamknięty, a materiał z nimi związany winien być obecny w procesie nauczania już podczas III etapu edukacyjnego.

W arkuszu na **poziomie rozszerzonym** najłatwiejsze okazało się zadanie 4. (poziom wykonania 87%), w którym należało wyjaśnić problem przedstawiony na rysunku satyrycznym – manipulacji informacją w mediach. Spośród siedmiu zadań łatwych jeszcze dwa sprawdzały podobne umiejętności, a dotyczyły wybrania zdań prawdziwych na podstawie przepisów z aktów prawnych (zad. 21., poziom wykonania 72%) oraz rozstrzygnięcia o prawdziwości/fałszywości zdań na podstawie tabeli z wynikami badań opinii publicznej (zad. 24., poziom wykonania 73%). Także dobrze zdający poradzili sobie z interpretacją aktu prawnego z punktu widzenia określonej wartości (zad. 19.B., poziom wykonania 74%).

Łatwe zadania z arkusza na poziomie rozszerzonym, które sprawdzały przede wszystkim wiadomości i rozumienie to zadania: 3. (poziom wykonania 78%), w którym należało wskazać uznane w Polsce mniejszości etniczne, 12. (poziom wykonania 73%), dotyczące podmiotów obowiązkowo uczestniczących w procesie legislacyjnym w Polsce. Warto dodać, że zadania te obejmowały wiedzę z poziomu podstawowego. Zadanie 12. z omawianego arkusza oraz zadanie 19. z arkusza z poziomu podstawowego były tożsame, a różniły się wyłącznie punktacją. Ich zbliżone współczynniki łatwości (poziom wykonania odpowiednio 73 i 74%) pokazują, że w zakresie wiedzy najbardziej bazowej zdający oba poziomy nie różnili się znacznie od siebie.

Umiejętność selekcji danych z materiałów źródłowych została przez tegorocznych maturzystów opanowana w stopniu zadowalającym. Tegoroczni maturzyści – inaczej niż w latach ubiegłych – dobrze opanowali wiedzę z zakresu zagadnień narodowościowych. Warto zauważyć, że w obu arkuszach nie było zadań bardzo łatwych.

Zadaniami bardzo trudnymi dla tegorocznych maturzystów rozwiązujących zadania w arkuszu na **poziomie podstawowym** były zadania sprawdzające wiedzę z zakresu organizacji międzynarodowych oraz organów samorządu terytorialnego w Polsce. W zadaniu 24. (poziom wykonania 7%) należało podać na podstawie opisu kompetencji poszczególnych organów ONZ nazwy głównych organów tej organizacji: Zgromadzenie Ogólne, Radę Bezpieczeństwa oraz Radę Gospodarczo-Społeczną. Zadanie to często pozostawiano bez odpowiedzi w części lub w całości. Odpowiedzi uczniowskie były często bardzo przypadkowe i świadczące o braku elementarnej wiedzy:

	Opis kompetencji	Nazwa organu
A.	Organ plenarny ONZ złożony z przedstawicieli państw członkowskich, którego rola bywa określana jako stworzenie najszerzego forum wymiany poglądów.	Rada Europejska
B.	Organ, którego stałymi członkami są: USA, Wielka Brytania, Francja, Rosja i Chiny. Jest odpowiedzialny za prowadzenie operacji pokojowych pod auspicjami ONZ.	Organ Przedstawicielstwa
C.	Organ, którego jednym z zadań jest współpraca z organizacjami wyspecjalizowanymi ONZ. Zajmuje się m.in. sprawami ekonomicznymi, kulturalnymi i prawami człowieka.	Rada Gospodarczo- Kulturalna

W zadaniu 32. (poziom wykonania 15%) zdający mieli podkreślić prawidłową nazwę organizacji międzynarodowej, której skrótowiec był widoczny na ilustracji (UNHCR). Niepokojące było szczególnie podkreślanie odpowiedzi Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci – jako że była to jedyna instytucja niezwiązana z uchodźcami, a zadanie to tworzyło wiązkę zadań pomocnych przy napisaniu rozszerzonej odpowiedzi na ten temat.

Trudniejszym niż zazwyczaj okazało się zadanie wymagające uzupełnienia tabeli – wpisania nazw organów stanowiących i kolegialnych organów wykonawczych samorządu terytorialnego Rzeczypospolitej Polskiej (zad. 17., poziom wykonania 14%). W odpowiedziach maturzystów rozwiązujących zadania w arkuszu na poziomie podstawowym widoczny jest brak wiedzy dotyczącej tej problematyki:

	Szczebel samorządu terytorialnego	Organ stanowiący	Kolegialny organ wykonawczy
A.	powiat ziemski	rada gminy	sołtyś
B.	województwo	sejmik województwa	prezydent

	Szczebel samorządu terytorialnego	Organ stanowiący	Kolegialny organ wykonawczy
A.	powiat ziemski	rada gminy	starosta
B.	województwo	rada województwa	wojewoda

Warto zaznaczyć, że problematyka samorządowa okazała się dużo łatwiejsza dla zdających maturę z przedmiotu na poziomie rozszerzonym – poziom wykonania zadania 11., sprawdzającego wiedzę z tego zakresu, wyniósł 54%.

Duże problemy zdającym sprawiały również zadania z bloku *Polityka*, dotyczące wiedzy w zakresie znajomości nazw form demokracji bezpośredniej i liczby obywateli uprawnionych od realizacji jednej z jej form (zad. 8., poziom wykonania 26%), rozpoznawania czołowych postaci polskiej sceny politycznej przełomu XX i XXI wieku (zad. 14., poziom wykonania 19%). Relatywnie trudne okazało się także zadanie wymagające znajomości chronologii procesu integracji Polski z Unią Europejską (zad. 25., poziom wykonania 28%).

	Wydarzenie	Chronologia
A.	Ratyfikacja traktatu lizbońskiego przez Polskę. 2007/8	
B.	Podpisanie traktatu akcesyjnego przez Polskę.	
C.	Przystąpienie Polski do strefy Schengen. 2008	O
D.	Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej. 2004	P

Poziom wykonania poniżej 32% miało zadanie – zadanie 31. Należało w nim podać na podstawie fragmentu *Konstytucji RP*, warunek jaki trzeba spełnić do uzyskania statusu uchodźcy, a następnie wskazać wyjątek od określenia „każdy” w przypadku skargi konstytucyjnej. Z prawidłowym rozwiązaniem pierwszej części zadania zdający mieli mniej problemów niż z drugą.

..... Musi być ona zgodna z ustawą.....

~~Te~~ Ten, którego konstytucyjne prawa ~~nie~~ lub wolności zostały naruszone.....

Jeżeli uchodźca pochodzi z kraju, w którym nie ma konstytucji, jest inny niż w tym, w którym.....

Trudności w odpowiedzi do tej części zadania wynikać mogą z faktu słabego opanowania umiejętności interpretowania przepisów prawnych.

W arkuszu na **poziomie rozszerzonym** żadne zadanie nie okazało się bardzo trudne. Jednym z trudniejszych było zadanie 17. (poziom wykonania 26%), w którym należało rozstrzygnąć, czy *Powszechna Deklaracja Praw Człowieka* (PDPC) ma charakter wiążący, oraz uzasadnić odpowiedź odwołując się do dwóch materiałów źródłowych zamieszczonych w arkuszu – fragmentów *Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka* oraz *Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności* (KoOPCiPW). Najczęściej popełnianym błędem było stwierdzenie, że PDPC ma charakter wiążący lub odpowiedzi niezawierające w uzasadnieniu odwołania do obu dokumentów.

..... Ma charakter wiążący..... Wynika to z faktu, że jest sygnaturą i że.....
 .. przyznaje każdemu osobie podlegającej ich jurysdykcji prawa.....
 .. i wolności określone w Rozdziale I niniejszej konwencji.....
 .. Tym, jak wynika z Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, ma być.....
 .. ona przestrzegana..... poprzez rozstrzygnięcia i środki o charakterze krajowym.....
 .. i międzynarodowym..... i powszechnego i skutecznego uznania i przestrzegania.....

..... Uważam, że Powszechna Deklaracja Praw Człowieka nie ma charakteru wiążącego, ponieważ prawa i wolności, które przyznaje, woliam. Nie.....
 .. każdy naród dąży do przestrzegania Deklaracji, na pewno nie czynią.....
 .. tego państwa, które żyją w niedemokratycznym systemie.....

..... Powszechna Deklaracja Praw Człowieka nie ma charakteru wiążącego.....
 .. ponieważ ustanowiona ona została jako wspólny standard.....
 .. do osiągnięcia przez wszystkie narody. Jej zadaniem jest.....
 .. nakłonienie do porzucenia praw i wolności człowieka oraz.....
 .. ich zabezpieczenie. Przyznaje ona prawa i wolności, ale nie.....
 .. nie przewiduje sankcji za ich nieprzejęcie.....

W zadaniu należało wykazać się nie tylko wiadomościami z zakresu bloku *Prawo*, ale także umiejętnościami krytycznej analizy (a nie prostego odczytywania) tekstów prawnych.

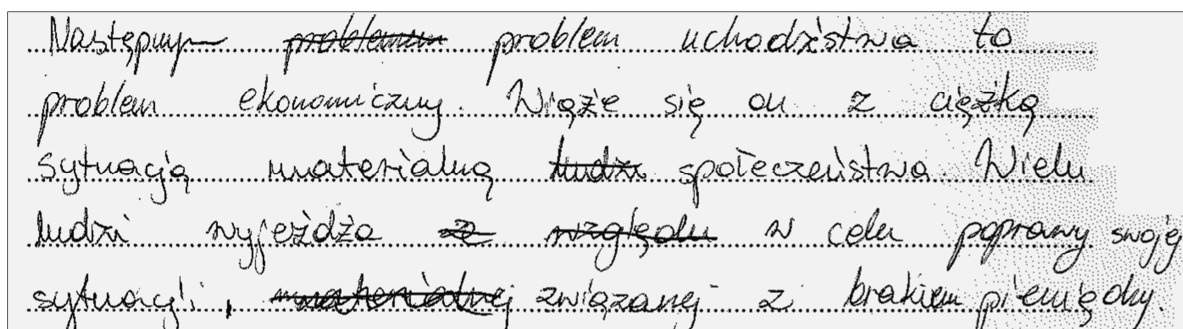
Trudności sprawiła też zdającym nietypowa analiza badań opinii publicznej zamieszczonych na wykresach (zad. 19.A., poziom wykonania 33%).

Trzy z pięciu najtrudniejszych zadań z arkusza na poziomie rozszerzonym sprawdzały wyłącznie lub przede wszystkim wiedzę. 26% zdających poradziło sobie z zadaniem 15., które sprawdzało wiadomości z zakresu zasad działania Parlamentu Europejskiego – największą trudność zdającym przysporzyło prawidłowa odpowiedź na zdanie C. Poziom wykonania zadania 16., w którym należało podać nazwę i numer na mapie Sudanu Południowego, wyniósł 25%, zaś zadania 2., sprawdzającego rozumienie pojęcia *klasa średnia* – 24%.

2. Problem „pod lupą”

Zadanie rozszerzonej odpowiedzi w arkuszu na poziomie podstawowym oraz wypracowanie w arkuszu na poziomie rozszerzonym okazały się dla zdających zadaniami trudnymi – poziom wykonania wyniósł odpowiednio 37 i 32%. Warto podkreślić, że taki poziom nie był wynikiem braku umiejętności konstruowania wypowiedzi pisemnej w sensie filologicznym (w wypracowaniu poziom wykonania wyniósł w tej dziedzinie 91%), ale niewystarczającej wiedzy do odpowiedniego opracowania tematu oraz niewłaściwego wykorzystania materiałów źródłowych (w wypracowaniu poziom wykonania wyniósł w ostatniej dziedzinie 28%). Analizując wypowiedzi uczniów, możemy stwierdzić, że jedną z trudności zdających było prawidłowe odczytanie (a także doczytanie) tematu rozszerzonej odpowiedzi lub wypracowania.

Maturzyści w zdecydowanej większości podejmowali się rozwiązania zadania rozszerzonej odpowiedzi w arkuszu podstawowym, bardzo rzadkie były przypadki, aby piszący pisali zupełnie nie na temat. W przeważającej liczbie prac zdający skupili się na przedstawieniu przyczyn uchodźstwa i tylko wzmiankowali o skutkach, jakie wywołuje to zjawisko w państwach przyjmujących. Niestety, takie ujęcie problemu prowadziło niektórych zdających do mylenia kategorii uchodźstwa i emigracji zarobkowej.

Następnym ~~problemem~~ problem uchodźstwa to problem ekonomiczny. Należy się on z ciężką sytuacją materialną ludz społeczeństwa. Wielu ludzi wyjeżdża z zagranic w celu poprawy swojej sytuacji, materialnej związanej z brakiem pieniędzy.

Propozycje działań instytucji krajowych i unijnych przedstawiano w sposób ogólnikowy, nie odnosząc się do konkretnych działań, a jedynie do sugerowania, co należałoby zrobić, aby przyczynić się do integracji uchodźców ze społeczeństwami europejskimi. Niekiedy zamiast o instytucjach unijnych maturzyści pisali o organach ONZ i organizacjach pozarządowych, np. Human Rights Watch.

Myszę, że uchodźstwo jest problemem dużej rangi. Ludzie opuszczają swoją ojczyznę, w różnych celach, m.in. zarobkowych, w aspektach politycznych a nawet z powodu prześladowań rasowych. Ważne jest, aby podjąć próbę rozwiązania

ten problem, walczyć z nim. Zaproponować działania, które będą miały na celu zniwelowanie tego problemu. W przedstawicielach różnych krajów, powinni wprowadzić różne udogodnienia, które przyczynią się do rozwiązania problemu. Wielu ludzi ucieka, ~~nie chcą~~ z tego że musi opuścić swoją kraj, dlatego państwa muszą działać, angażować się w ten problem, aby mogli być on rozwiązany.

W arkuszu maturalnym na poziomie rozszerzonym w zadaniu 25. zdający byli proszeni o napisanie wypracowania – mieli do wyboru dwa tematy:

1. Scharakteryzuj system ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz – odwołując się do przykładów dwóch państw – kwestię łamania praw i wolności człowieka w XXI wieku.
2. Odwołując się do unormowań prawnych oraz przemian sceny politycznej, scharakteryzuj polski system partyjny w XXI wieku.

Zdecydowanie częściej wybierany był temat 1.

W pierwszym wypracowaniu maturzyści, charakteryzując system ochrony praw człowieka ONZ, skupiali się na przyczynach powstania tego systemu oraz na ocenie jego skuteczności, natomiast nie charakteryzowali go z punktu widzenia dokumentów ONZ i organizacji pomocniczych oraz ich uprawnień, celów i zakresu działania. Częstym błędem zdających było uznawanie KoPCiPW za dokument ONZ oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu za organ ONZ.

Organizacja Narodów Zjednoczonych w skrócie: ONZ.
Dla wielu ludzi termin dobrze znany, ale czy wiemy, po co w ogóle
tę organizację istnieje. W mojej pracy postaram się wyjaśnić,
schematyzować system ONZ oraz podać przykłady łamania
praw i wolności człowieka w XXI wieku i wieku w którym cywilizacja
jest bardzo dobrze rozwinięta i powinna sobie radzić z problemami
występującymi w danym państwie.

ONZ działa w sposób humanitarny. Jej celem jest zapobieganie
rozprzestrzenianiu się agresji skierowanej przeciwko ludziom cywilnym,
bezzbrojnym. Często nawet ludziom nie mającym pojęcia, że znajdują się
w niebezpieczeństwie. Ma ona na celu pomoc ze strony państw
przyjacielskich do owej organizacji, narodom będącym w takiej
sytuacji. Gdyby nie taka organizacja czy również wiele innych działających
na skalę światową moglibyśmy mieć do czynienia z takim przynależnym
naturalnym ludzi, jak również masowymi morderstwami na ~~to~~ dyktando.
Jak mogłyby wyglądać ^{kraj} kraj do którego emigruje wielu obywateli, a
pójść w swoim państwie nie czują się bezpieczni? Temu właśnie zapobiega
choć różne organizacje w tym Organizacja Narodów Zjednoczonych.

Agresja na ludziach cywilnych, przemoc, masowe morderstwa,
mają styczyć się o takich przypadkach, co nie znaczy, że takowe nie
występują, pomstu często są one ukrywane, nie odstawiane do odbioru
publicznego. Zastanawiamy się, czy jest to dobrym sposobem. Każdy
człowiek ma prawo do życia, do funkcjonowania we współczesnym
świecie, do rozwoju kulturalnego, do założenia rodziny, dlatego
więc takowe prawo jest niema w tak brutalny sposób odbierane człowiekowi.

W drugim wypracowaniu zdający skupiali się na opisie systemu wielopartyjnego w Polsce, pomijając konieczność scharakteryzowania przemian sceny politycznej w XXI wieku.

W Polsce funkcjonuje system rozbitcia wielopartyjnego. Oznacza to, że do wyborów swoich kandydatów może zgłosić wiele kandydatów wyborczych. Poprzez dużą konkurencję na scenie politycznej może powstać wiele ugrupowań. Dzięki temu po wyborach tworzą się koalicje rządowe składające się z dwóch lub nawet trzech partii. W Polsce działają partie różniące się ideologią, strukturą, hierarchią, celami i programami politycznymi. Wykorzystywane by pokazać swoje postulaty i przyciągnąć wyborców. Ponadto to także funkcjonowanie w Polsce partii świątopędzących, zrzeszających swoich członków wokół dążeń politycznych i ideologicznych.

Kolejnym problemem maturzystów była słaba znajomość zagadnienia pod względem prawnym. W temacie pierwszym często widoczna była niewielka wiedza na temat dokumentów i instytucji systemu ochrony praw człowieka ONZ.

Najczęściej o systemie ochrony praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych. Warto też wspomnieć o Deklaracji Praw Człowieka, która ma o ochronie praw. Są to najważniejsze dokumenty, jakie powinny zostać osiągnięte przez państwa, które przestrzegają prawa człowieka. Deklaracja ta powinna być powszechnie uznana. Także one prawa i wolności jakie przysługują człowiekowi.

W temacie drugim powoływano się na regulacje prawne dotyczące systemu partyjnego w Polsce, ale skupiano się głównie na prawach i zasadach wynikających z Konstytucji RP. Maturzyści, którzy wybrali temat 2., charakteryzując przemiany polskiej sceny politycznej, najczęściej pomijali omówienie dekompozycji środowiska AWS i UW oraz powstania PO i PiS, a także nowych ugrupowań partyjnych. Często – zbytecznie z punktu widzenia tematu i jednocześnie błędnie – opisywano system partyjny przed 1989 rokiem.

praw, które były łamane, przy czym podając przykłady podchodzono to tego bardzo schematycznie, nie wnikając, na czym polega problem łamania praw w danym państwie.

Przykładem jednej z jedno państwa, który zamat kwestię praw i wolności człowieka jest Egipt i moh nie tak odległy, ponieważ był to rok 2013. Pewnego słonecznego dnia doszło k w stolicy tego państwa Kairze do zamieszek, które stopniowo przenosiły się na inne miasta. Doszło do nich ponieważ naród egipski magno obalić ówczesnego prezydenta, miało to również charakter religijny. Jak wiadomo Egipt w Egipcie duży stopień ludności to muzułmanie, natomiast możemy tam wielu przeciwników religii ehme katolickiej, która też jest wyznawana w tym kraju. Wiele w telewizji było slychać o napadach terrorystycznych np.: podłożeniu bomby pod autobus przewożący turystów, wielu ludzi poginęło walcząc o dobro swojego kraju, o to, że miało swoje zdanie. Temu właśnie próbuje zapobiec ONZ. W takich sytuacjach poddaje och ochronę ludzi cywilnych, turystów, zapewnia im bezpieczny powrót do kraju, by dmu pi raz nie miało miejsca takowe zdarzenie.

Kolejnym przykładem były zamieszki na Ukrainie, który które miały miejsce w tym roku. Każdy obawiał się wtedy o swoje życie, o bezpieczeństwo swoich bliskich, ponieważ Polska granicą z Ukrainą, wielu Polaków przebywa tam, na co dzień obcuje z tym państwem. Na szczęście skonyta się to w odpowiedni sposób poprzez otworzenie ludności kymskiej do fakiego państwa chcąc przynaleieć. Nie mniej jednak Rosja miało w swoich planach uzyć siły, gdyby tak się stało mogłoby dojść do rozpoczęcia III wojny światowej. W tym wypadku ONZ zapewniłaby ochronę ludności cywilnej. Dosłoby do wszelkich porozumień pomiędzy państwami, aby jak najszybciej takowe wojnę zakończyć.

3. Wnioski i rekomendacje

Analiza wyników egzaminu z wiedzy o społeczeństwie pozwala na wyciągnięcie następujących wniosków dotyczących pracy z maturzystami w kolejnych latach.

Maturzyści najwięcej problemów mieli z zadaniami, w których sprawdzano bardziej szczegółową wiedzę z zakresu przedmiotu. Wiedza o społeczeństwie to przedmiot, w którym mamy do czynienia z kilkoma dyscyplinami nauk społecznych – przede wszystkim: socjologią, politologią i prawem. Wymaga on więc obszernej i holistycznej wiedzy. Podkreślenie tego, że bez wiedzy na odpowiednim poziomie trudno osiągnąć dobry wynik na maturze z tego przedmiotu wydaje się ważnym zadaniem nauczycieli.

Niezadawalający poziom wykonania przez uczniów zadania rozszerzonej odpowiedzi w arkuszu na poziomie podstawowym oraz wypracowania w arkuszu na poziomie rozszerzonym pozwala na stwierdzenie, że należy poświęcić dużo uwagi konstruowaniu przez uczniów prac pisemnych. Przy tym w ich sprawdzaniu należy zwracać szczególną uwagę na poziom wiedzy (w tym braki w niej występujące), który – jak wskazuje analiza – okazał się kluczowe dla wyników rozwiązujących te zadania.

Niski średni wynik zadania 8. w arkuszu na poziomie podstawowym oraz zadania 2. w arkuszu na poziomie rozszerzonym wskazuje, że należy w większym stopniu egzekwować od uczniów wiedzę pojęciową.

Problemy zdających z rozwiązaniem zadania 14., 15., 17. i 18. w arkuszu na poziomie podstawowym oraz zadania 9. i 10. w arkuszu na poziomie rozszerzonym dają asumpt do stwierdzenia, że jeszcze większy nacisk należy położyć na wiedzę z zakresu uprawnień poszczególnych organów państwowych, jak i uprawnień oraz organizacji samorządu terytorialnego w państwie polskim.

Niski średni wynik zadania 24., 25. i 32. w arkuszu na poziomie podstawowym oraz zadania 15. i 16. w arkuszu na poziomie rozszerzonym wskazuje, że uczniowie winni znacznie bardziej przygotowywać się także z problematyki stosunków międzynarodowych, szczególnie organizacji międzynarodowych i ich struktury.

Poziom wykonania zadania 31. w arkuszu na poziomie podstawowym oraz zadania 17. w arkuszu na poziomie rozszerzonym wskazuje, że trudna dla zdających była także kwestia bardziej złożonej interpretacji przepisów prawnych, szczególnie jeśli wymagało to zestawienia dwóch materiałów i ich przetworzenia. Należy zatem na lekcjach wiedzy o społeczeństwie poświęcić więcej czasu na kształtowanie tego typu umiejętności.

Poziom wykonania zadań wymagających krytycznej analizy materiałów zawierających dane z badań opinii publicznej, a zatem zadania 3., 6. i 9. w arkuszu na poziomie podstawowym i 19A w arkuszu na poziomie rozszerzonym pokazuje, że należy ćwiczyć odczytywanie danych z różnych typów wykresu oraz wskazywać na użyteczność podstawowej wiedzy matematycznej w tym zakresie, np. podkreślać różnicę między procentem a punktem procentowym. Warto też podkreślić, że niektóre z tego typu zadań (3. i 9. w arkuszu na poziomie podstawowym oraz 24. w arkuszu na poziomie rozszerzonym) były wykonywane na podobnym poziomie zarówno przez zdających mających wyższy, jak i niższy średni wynik matury z przedmiotu. Oznacza to, że uczniowie lepsi nie powinni lekceważyć tego typu umiejętności.